

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 7. An relationes seu proprietates personarum diuinarum
distinguantur realiter inter se.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

numerum admittit, proprietatem habet minimè communem hypostasibus, quæ essentia subsunt. Et Basil. lib. 2. contra Eunomium, Demonstratiui, inquit, proprietatum modi simplicitatem Dei non habent. Et paulò ante dixerat: Deitas est communis, paternitas & filiatio sunt proprietates. Et Cyrillus Alexandr. lib. 1. dialogi de Trinitate, longè ante finem, ubi dicit in patre & filio esse modum quandam & differentiam, & valde egrè diducibilem proprietatem utriusque. Et Damasc. lib. 1. de fide, cap. 10. cuius hæc verba sunt, In his enim duntaxat hypostasi, is proprietatibus tres sanctæ Trinitatis personæ inter se differunt, non essentia, sed peculiari cuiusque personæ, non à distinctim distincte. Et cap. 9. circa medium, Quin illud quoque nosse interest, inquit, paternitatis, filiativis, & processionis vocabula, non à nobis ad beatam diuinitatem translata fuisse: verum contrà, illinc ea nobis communicata, quemadmodum ait diuinus Apostolus, Propter hæc sesto genui mea ad Patrem ex quo omnis paternitas in celo & in terra est: Similique modo de proprietatibus diuinis in abstracto loquuntur Concilia: vt Ephesinum parte 2. cap. 25. ubi illas vocat proprietates distinctiuas personarum: & sexta Synodus generalis actione 21. ubi easdem appellat alteritates, & alteritas proprietates. Et Concilium Lateran. cap. firmiter: Hæc sancta Trinitas, inquit, secundum essentiam una, secundum personales proprietates distincta. Et Concil. Rhemense art. 3. Cessimus, inquit, & confitemur solum Deum Patrem, Filium, & spiritum sanctum, æternum esse. Nec aliquas omnia res, siue relationes, siue proprietates, siue singularitates, vel unitates dicuntur, vel alia huiusmodi, esse Deo, quæ sunt ab æterno, & non sint ipse Deus. Ecclesia denique vniuersa in Præfatione Missæ de sanctissima Trinitate sic dicit: Et in essentia unitas, & in personis proprietates, & in maiestate adoratur æqualitas. Propter quæ omnia, opposita sententia Gregorii damnatur temeritatis à sanctissimis Theologis.

Ad tertiam partem argumenti Respondeo Maiorem sic distinguendam esse: Pater intelligit formaliter Deitate simpliciter sumpta, quatenus est virtus intelligendi, & ipsa intellectu: concedo: Pater intelligit formaliter Deitate, id est, eo omni quod est Deitas identice, aut quod includit Deitatem in suo conceptu obiectiuo, nego. Tum Minor similiter distinguenda est: paternitas est Deitas simpliciter sumpta, nego. Est aliquid includens in suo conceptu obiectiuo Deitatem, concedo, & nego consequentiam.

66. Quartum argumentum: Si relatio formaliter includit essentiam, sequeretur relationem non aduenire essentia, vt eam determinet. Id enim quod determinatur ab aliquo sibi adueniente, non includitur in conceptu aduenientis & determinantis: alioquin adueniret sibi ipsi, & determinaretur à se ipso. Item sequeretur personam non constitui relatione. Quia persona nihil aliud est, quam essentia per relationem determinata & contracta: id ipsum autem esset relatio, siquidem

includeret essentiam. Sed persona non constituitur personam, ergo nec relatione. Et ita pater, qui est persona, non constitueretur paternitate, nisi in conceptu patris sit aliquid, quod non includatur in conceptu paternitatis.

Ad primum Respondeo, Relationes logicè aduenire essentia, illamque determinare, simili modo, quo modi essendi per se, & in alio, adueniunt enti, determinantque ad substantiam & accidens. Neque propterea idem simpliciter sumptum aduenit sibi ipsi simpliciter sumpto: sed idem vt modificatum aduenit sibi simpliciter spectato. Eodemque modo idem vt taliter se habens determinat seipsum simpliciter spectatum sine tali modo se habendi.

Ad secundum Respondeo, personam dici constitui relatione, quatenus relatio addit essentia, modum taliter essendi: & persona non est essentia simpliciter sumpta, sed est essentia taliter modificata & contracta. Ita vt relatio addat aliquid essentia simpliciter sumpta: & secundum hoc dicitur illam consistere in esse personæ. Et consequenter ipsa persona dicitur eodem sensu constitui ex essentia & relatione: id est, non esse essentia sola & simpliciter sumpta, sed essentia tali relatione contracta & modificata. In forma igitur, distinguo Minorem. Id ipsum esset relatio ad quædam sumpta, concedo. Sumpta secundum id quo supponit essentiam rationis prius, & quo illam modificat, quamvis intime inclusam & non mutuo præcisam, nego. Et addo idem argumentum fieri posse aduersus contractionem entis ad substantiam & accidens, aliaque inferiora, per modos aut differentias à quibus non præcinit motus præcisione, sed in illis omnibus imbibitur, quamvis vice versa modi illi aut differentia non includantur in conceptu entis.

SECTIO VII.

An relationes personales distinguantur realiter inter se, constituantque personas realiter distinctas?

67. Quid relationes seu proprietates personales paternitatis & filiationis distinguantur realiter inter se, constituantque patrem & filium realiter distinctos: itemque relationes spiratoris & spirati distinguantur realiter ab inuicem, constituantque patrem & filium spirantes, distinctos realiter à spiritu sancto, de fide est, ex Concilio Lateran. cap. 1. & 2. de summa Trinit. & aliis testimoniis Scripturæ & Conciliorum disp. 23. adductis. Idque ratio productionis realis actiue & passiuæ inter patrem & filium, spiratorem & spiritum, exigit necessariò: cum eiusdem ad seipsum productio vera & realis esse non possit. Vnde fit vt inter patrem & filium secundum suas proprietates sit realis oppositio

oppositio relatiua productis & producti, & neuter sit in ratione alterius, sed uterque ad alterum. Relatio vero spiratoris non habet quidem distinctionem realem à Patre & Filio, sed tantum à Spiritu sancto: quia nullam dicit oppositionem respectu Patris & Filij: sed potius pater, generando filium, constituit eum spiratorem secum, quatenus ei dat fecunditatem spirandi: habet tamen oppositionem & distinctionem ad Spiritum sanctum, ratione cuius Pater & Filius spirantes distinguuntur ab ipso. Vnde collige ex quatuor relationibus, paternitate, filiatione, spiratione actiua, & spiratione passiuua, tres tantum distingui realiter: videlicet paternitatem, filiationem, & spirationem passiuam. Spiratio vero actiua est eadem re cum paternitate & filiatione, solumque distinguitur à spiratione passiuua.

Difficultas vero grauissima est, quomodo stet hæc distinctio realis, & oppositio relationum ac personarum, cum identitate essentia, & indistinctione proprietatum ab illa. Primo enim, præter ea quæ disput. 23. sect. 4. testigimus de contradictorijs in re ipsa verificatis, & de communicatione naturæ sine proprietate, quæ præsentibus difficultatibus applicari possunt: obicitur specialiter vulgatum axioma, Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se. Quod non est minus notum. Evidenter & naturaliter, quàm, quæ sunt æqualia vni tertio, esse æqualia inter se. Secundo, in syllogismo expositorio, Petrus est homo: Petrus est animal: sequitur vi formæ, quod aliquis homo sit animal: nempe ipse Petrus qui est vtrique. Ergo similiter, si essentia est pater, & est filius eadem numero & individualiter, sequitur quod aliquis filius est pater. Næ est par formæ vis in quavis materia bonæ formæ syllogistica applicata. Tertio, distinctio quæ videtur ab intellectu non abe-hente, sed intuitiue & comprehensiue intelligente, est realis: quippe quia est in re; alioqui non cognosceretur ab eo qui rem cognoscit intuitiue & comprehensiue, sicuti est in re. Talis autem est distinctio personæ ab essentia. Deus enim videt in filio esse formaliter essentiam patris, non personam, idque realissimè. Ergo videt differentiam realem. Nam si hoc non videret: ergo videret eadem realiter & essentia, quod de persona: & nihil videret realiter conuenire vni, quod non alteri.

Ad leniendam difficultatem considerandum est primo, nos hæc agere de intrinseca constitutione Dei, insinuiti simpliciter, (quem superare caprum nostrum naturaliter euidens est, propter summam ipsius infinitatem, & limitationem intellectus nostri cæcutientis circa minima, vt circa continui compositionem, ventorum causas, & similia) & agere ex reuelationibus euidenter credibilibus, de obiecto quod euidenter est nobis incomprehensibile, vt naturalis ratio de Deo satis dicitur.

Tomus I.

Considerandum secundo, in hoc consistere mysterium Trinitatis, quod eadem essentia diuina simplicissima, & vnica, siue individualiter sumpta, sit identicè paternitas, filiatio, & passiuua spiratio, absque distinctione reali ab his tribus, aut eorum villo: hæc tamen tria distinguantur realiter inter se, nullamque habeant inter se vniõnem & compositionem, sed potius habeant oppositioem relatiuam, & impossibilitatem identitatis immediatæ inter se: quamuis mediatè in essentia omnes identificentur, & veluti confunduntur, quatenus essentia est simul vnum quic absolutum, & tria relatiua, absque reali distinctione relatiuorum ab absoluto, aut reali multiplicatione absoluti propter relatiua. Vnde fit, vt essentia sit aliquid latius patens, quàm singulæ personæ. Quatenus essentia identificatur & secum, & cum singulis personis: personæ vero non identificantur inter se. Et ita inuenitur essentia identicè in pluribus, & vniuersalior est, quàm singulæ personæ. Vnde secundo sequitur esse in Deo ipso, extra vllam comparationem ad creaturas, fundamentum sufficiens distinctionis virtualis, seu rationis ratiõcinatæ, inter essentiam & personas, fundatam in ipsomet Trinitatis mysterio, & non tantum in connotatione, aut comparatione creaturarum plurium, quibus æquiualeat aut respondeat. Quatenus intra Deum, præcisè ab omnibus creatis sumptum, est essentia pluribus identificata, quàm personalitas. Et ex eo solo est fundamentum sufficiens distinguendi essentiam à personalitate: quod contra Vasquem, Becanum, & alios quosdam recentiores notandum est.

His præsuppositis, quod attinet ad contradictionem & communicationem, responsum fuit alibi, disput. 3. sect. 4. ad veram contradictionem, quæ est affirmatio & negatio præcisæ eiusdem rei, requiri vt non tantum sit de eodem realiter, sed etiam formaliter, considerato sub eadem ratione obiectiua. Ideoque licet in re idem sint animalitas & rationalitas Petri: tamen verum est sine contradictione, per animalitatem conuenire cum equo, per rationalitatem non conuenire. Imò quamuis addatur particula, realitas, vel à parte rei, & sic per animalitatem conuenire re ipsa cum equo, non per rationalitatem: tamen non est contradictio, quatenus sumitur subiectum sub diuersa ratione formali. Licet enim prædicatum affirmetur de subiecto secundum realitatem: tamen non affirmatur de illo nisi secundum vnam rationem obiectiuam, realem quidem sed inadæquatam, sub qua Petrus consideratur, & significatur nomine animalitatis vel rationalitatis. Rectè autem notat Molina qu. 28. artic. 2. disp. 3. nos quando loquimur de rebus præcisè & inadæquatè conceptis, sumere conceptus illos obiectiuos, & nomina illis significandis imposta, perinde ac si nihil aliud esset in re, quàm id quod ita præcisè concipimus & significamus.

In quo consistit mysterium Trinitatis, cuiusque potissima difficultas.

In Deo est sufficiens fundamentum distinctionis virtualis, sine comparatione ad creaturas.

71.

Distinctio virtualis sufficit ad vitandam contradictionem.

Xs

72. Res. simpliciter potest communicari inadæquate.

Ostensum quoque fuit, locis supra citato, in rebus etiam creatis, communicari aliquid inadæquate secundum unam rationem tantum, & non secundum aliam, quamvis realiter indistinctam. Ex. gr. lux vs. calefactiva calefacit: qua ratione se actuè communicat vs. calefactivam tantum, & non vt illuminatiuam, aut exsiccatiuam: licet per eandem entitatem quæ est calefactiva, sit illuminatiua & exsiccatiua. Et anima rationalis communicat se formaliter inadæquate partibus illis corporis, quas non informat quæ sentiens, aut quæ rationalis est. Sic ergo et alia exempla omittam, incredibile videri non debet, si eadem res, quæ est essentia & personalitas, communicetur inadæquate quæ essentia, & non quæ personalitas.

73. Explicatur axiom., Quæ sunt eadem vni tertio, &c.

Quod verò attinet ad vulgatum axioma, Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se: ex quo sequi videtur, quod quemadmodum Pater & Filius & Spiritus sanctus sunt idem re cum vno tertio, nempe cum essentia, ita sint idem realiter inter se: & sic non distinguuntur realiter ab essentia; ita neque distinguuntur realiter inter se, sed esse penitus idem re inter se, vt sunt re idem cum essentia. Respondeo cum distinctione: Quæ sunt eadem vni tertio, esse eadem inter se, ea ratione quæ sunt eadem vni tertio: hoc est, si sunt eadem vni tertio inadæquate & secundum quid, sunt etiam eadem inter se inadæquate & secundum quid: eadem scilicet. Si autem omnino & adæquate & simpliciter sunt eadem vni tertio: sunt etiam eadem omnino inter se. Vel, vt alij distinguunt: Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se in illo tertio. Vt verò in aliis & vsquequaque sint eadem, non est necesse vi illius identitatis, & axiomatis propositi.

74.

Iam verò Pater diuinus v.g. licet sit idem re cum essentia diuina: non tamen est idem adæquate & reciprocabiliter, siue cum omnimoda & reciproca identitate. Ita vt cui omni identificatur vnum, aliud quoque identificetur. Est enim identificatur Filio & Spiritui sancto, quibus tamen Pater non identificatur. Et essentia non tantum est in patre, verum etiam in filio & Spiritu sancto, ideoque scilicet pater & quasi vnus est filio & communis est, quam pater aut pateritas.

Dices persona, v.g. pater, non potest esse inadæquate essentia. Quia cum essentia sit simplicissima, non potest illi identificari nisi toti & adæquate sumpta. Eademque de causa non potest illi identificari in vno tantum, & non in aliis: siquidem duo in re non sunt, sed vnum simplicissimum. Quare distinctiones allate vane sunt, & materiae propositæ non potest applicari. Secundò, modus ille respondendi petiti principium, & enertit axioma propositum. Quando enim dicimus: Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se: facimus virtualem quandam allatione ex identitate cum tertio, ad identi-

tatem extremorum inter se. Ergo non debet poni in consequente, id quod supponitur in antecedente. Tertio, non potest capi quomodo quæ sunt re idem vni tertio, possint habere oppositionem inter se, quæ distinctionem realem afferat?

Ad primum Respondeo cum distinctione: Non potest identificari persona essentia, qui toti physice quodammodo & formaliter realiter, id est, non secundum partem & partem: concedo. Quin toti virtualiter & vniuersaliter, id est, sumptæ totaliter & secundum omnem communicabilitatem identicam, siue identificabilitatem: nego. Certe cum vniuersale, vt animal, dicitur esse identice Petrus, verum id non est sumendo animal adæquate secundum omnem suam vniuersalitatem & communicabilitatem identicam: sed tantum veluti secundum totam rationem formalem quasi intentionem suam: & non secundum omnem extensiuam. Natura autem diuina virtualiter & æquiuocaliter vniuersalis est. Sic etiam dum calor tactui, aut albedo visui communicantur, non vt inhæsiua (neque enim tactui vt visu percipitur inhæsiua) communicantur quidem secundum totam realitatem, nulla parte dempta: non tamen secundum omnem rationem realem, neque secundum omnem communicabilitatem intentionalem.

Ad secundum Respondeo, axioma illud non continere illationem vllam per se, licet ex eo possit aliquid inferri: neque in eo fundari vim formæ syllogisticae, vt male putant aliqui: sed in illis, *Dici de omni, & Dici de nullo: Tertium in quibus omni, Tertium in quibus nullo*: directe quidem & immediate, quatuor primos modos primæ figuræ reliquos vero, quatenus ad hos reducuntur. Ac denique vt meram & simplicem propositionem intelligendum est: alioqui falsum omnino est, si ex quacunque identitate etiam inadæquate, intelligatur inferri identitatem simplicem & totalem extremorum ad inuicem. Quamuis enim vt duo sint vnum aliquo modo, sufficiat vt sint aliquo modo vnum inter se: tamen vt adæquate & simpliciter sint vnum & idem, non satis est illud: sed oportet vt earumque esse adæquate vnum & idem cum tertio. Et alioquin in creaturis ipsis potest axiomatis falsitas deprehendi. Nam v.g. cum figura rotunda, & figura rectilinea, in eadem quantitate seu extensione fieri possint: neutra quidem differet realiter à quantitate: sed tamen non ita conveniunt inter se, quemadmodum cum quantitate. Et est sup. neutra repugnat quantitati, sed tamen vna repugnat alteri. Sicut ergo non est verum, Quæ sunt non repugnantia vni tertio, esse non repugnantia inter se: ita neque simpliciter verum est, Quæ sunt eadem vni tertio, esse eadem inter se, nisi cum modificatione & distinctione allata. Quamuis autem in creatis nulla sint quæ inter se realiter differant, quorum quodlibet sit re idem, etiam inadæquate cum aliquo

MARTINUS
NEU
D

vno & eodem, sine distinctione in re: tamen non sequitur quod neque in Deo possint talia reperiri quae distinguantur realiter, & tamen quodlibet eorum sit re idem cum vno. Neque verum est ex vi terminorum, quae sunt re idem cum vno & eodem, licet inadaequate: non posse habere distinctionem realem inter se. Nulla enim apparet repugnantia, ut quae sunt inadaequate idem, vni, sint inter se distincta & opposita. Similiter quae sunt aequalia vni tertio, sunt aequalia inter se: sed non plus quam aequalia, possuntque in aliis differre.

Ad tertium Respondeo, non esse parem rationem Petri, & essentiae diuinæ. Quia hæc non est terminus singularis per incommunicabilitatem identicam cum pluribus ab invicem distinctis, sed tantum per hæc ceitatem, id est, per incommunicabilitatem cum pluribus ab ipsa & in ipsa distinctis. At verò syllogismus expositivus consistere debet medio singulari, etiam per incommunicabilitatem identicam, & ne quidem virtualiter vniuersali. In forma itaque ad argumentum allatum sic responderi potest: Essentia est pater, adaequate, nego. Inadaequate, concedo. Essentia est filius, distinguo similiter: & nego consequentiam. Vel ut respondent alij, Essentia est pater, identice: essentia est filius, etiam identice, quoad essentiam: ergo filius est pater, identice similiter, quoad essentiam: id est, aliquid quod est idem cum filio, nempe ipsa essentia, est idem cum patre. Simili modo distinguendum est in his, & similibus syllogismis: Hic Deus est pater: hic Deus est filius: ergo filius est pater. Pater ingenuus non est filius: Hic Deus est pater ingenuus: ergo hic Deus non est filius. In quibus syllogismis medius terminus non distribuitur, id est non sumitur vniuersaliter & adaequate pro eo quoniam, pro quo sumi potest. Adhibito verò termino distributivè, falsa est altera præmissarum. Nam in priori Maior est falsa, si dicas: Quicquid est hic Deus, est pater. In posteriori falsa est Minor si dicas: Quicquid est hic Deus, est pater ingenuus. Nam filius etiam est hic Deus, qui tamen non est pater ingenuus. Plura de his videri possunt apud Valsq. disput. 123. cap. ultimo.

Ad quartum, Concedo identitatem illam inadaequatam videri à Deo intuitivè, & distinctionem fundamentalem, ac virtuales essentiae à personis, ut diximus in fine sect. 3. idque sine vlla abstractione formali ex parte Dei, quasi verò præscindat formaliter ab aliquo cognoscibili, cognoscendo vnum sine alio. Sed nego videri à Deo distinctionem realem actualem & formalem à parte rei inter essentiam & proprietates. Verum sicut essentia est idem Deus cum singulis personis, sed prout est idem cum vna non est idem cum alia ex parte relativi, quod ipsum nihil est aliud quam vnam relationem non esse aliam: ita Deus idipsum videt notitia omnino se adaequate rei, adeo ut res ipsa prout

in se est, simili modo representetur & obiectatur diuinæ cognitioni.

Quæres, an tres personæ diuinæ differant tantum numero? Respondeo differre plus quam numero, & plus quam duo indiuidua eiusdem speciei. Licet enim proprie non differant specie prædicabili, quia non sunt possibles plures patres, vel plures filij, aut Spiritus sancti; differunt tamen propriis rationibus quæ rationivè diversis: intelligendo per quidditatem, non essentiam communem, sed rationem cuiusque propriam. Etenim paternitas est secunditas fundata precise & immediate in cognitione essentiali, eique per se primò identificata. Filiatio verò est origo passiva relativè illi opposita. Similiterque spiratio activa est secunditas & origo fundata precise & immediate in cognitione essentiali, eique per se primò identificata: Cuiusmodi unitati & origini activæ opponitur relativè origo & spiratio passiva Spiritus sancti. Manifestum est autem hæc rationes esse plus quam numero solo diversas, & per illas plus differre personas diuinæ, quam si omnes earum relationes essent activæ tantum, aut tantum passivæ, per viam solam intellectus, aut per viam solam voluntatis: omnes denique essent paternitas, aut filiatio, vel spiratio activa, vel passiva.

Personæ diuinæ differre plus quam numero.

SECTIO VIII.

Verum in creaturis reperitur similis identitas cum distinctione reali?

Hæc sectio instituitur ad refellendam novam quorundam imaginationem, asserentium primò, non esse difficile intellectu, neque singulare & mirabile in mysterio Trinitatis, quod vna essentia sit tres relationes & tres personæ, realiter inter se distinctæ, & tamen indistinctæ realiter ab essentia: sed tantum quod essentia diuina postulet se in tribus personis, quarum prima sit improducta: secunda producatur à prima & ab utraque producatur tertia. Secundò, in rebus creatis reperiri similem identitatem cum distinctione reali. Nam modus se habendi non distinguitur à re modificata: & tamen modi impossibiles eiusdem rei distinguuntur realiter inter se. Itaque habent identitatem realem in re cuius sunt modi, sunt enim omnes idem re cum illa. Et tamen habent distinctionem realem inter se. Nam circulus & quadratura eiusdem cercæ distinguuntur realiter inter se: & tamen sunt idem realiter cum cercæ. Quod sint idem realiter cum cercæ, ac nullo modo distinguantur ab illa in re, supponunt ex doctrina de modis. Quod verò distinguantur realiter inter se, probant, quia illorum differentia ab ipsis brutis discernitur. Si enim canis v. g. cu-

80. Sententia affirmans.